

İktisadi ve İdari Bilimler Öğrencilerinin Ekonomi Okuryazarlık Düzeylerine Yönelik Bir Araştırma

A Research on Economic Literacy Level of Faculty of Economic and Administrative Sciences Students

Ebru ÖZGÜR GÜLER¹
Dilek VEYSİKARANI²

ÖZ

Ekonomi okuryazarlığı, ekonomideki gelişmeleri takip edebilecek, bu gelişmelerin etkilerini inceleyip yorumlayabilecek, bireyleri daha akılcı ve katılımcı olmaya yöneltecek ve ekonomi politikalarının varlığını anlayabilmeyi sağlayabilecek yeteneğe sahip olabileceği şeklinde tanımlanmaktadır. Ekonomi açısından okuryazar olmayan ve ekonomik olayları yorumlayabilme yeteneğine sahip olmayan bireylerin, günümüzde hızla değişen ekonomik koşulların oluşturduğu sonuçlardan dolayı doğru kararlar alması zorlaşmaktadır. Günümüzde iyi bir ekonomi okuryazarı olmak, iyi bir vatandaş olmanın temel gereklerinden biridir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin ekonomi okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve ekonomi okuryazarlıklarını daha üst seviyeye ulaştırmak için önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmada Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Ekonometri, İktisat, İşletme, Maliye ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinde okuyan öğrencilerin ekonomi okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine “Ekonomi Okuryazarlık Testi” yüz yüze uygulanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrencilerin finansal gelişmeleri takip etme sıklıkları arttıkça, ekonomi okuryazarlık skorlarının da yükseldiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Ekonomi Okuryazarlığı, Ekonomik Bilinç

ABSTRACT

Economic literacy is defined as following the developments in economy and analyzing and interpreting the these developments effects. It also enables individuals to be more rational and participatory and to understand the economic policies existence. In terms of economics, it is difficult for individuals are illiterate and unable to interpret economic events to make the right decisions due to the results of rapidly changing economic conditions. Today, being good economy literate is one of the basic requirements of being good citizen. In this study, it is aimed to determine the university students's economic literacy levels and to make suggestions about this. For this purpose, this study aim is to determine the economic literacy levels of the students studying in econometrics, economics, business administration, finance and political science and international relations departments of the Faculty of Economics and Administrative Sciences of Cukurova University. It is also aimed contribute to the related field. A questionnaire was applied to the third and fourth grade students for determining their demographic characteristics and the economy literacy test was applied face to face to determine the economic literacy level. The economic literacy test score increases if the frequency of following the economic and financial developments increases.

Keywords: Economics, Economic Literacy, Economic Consciousness

Tür: Araştırma makalesi

Gönderim tarihi: 20.05.2019

Kabul tarihi: 10.12.2019

¹Başlıca yazar, Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, İ.İ.B.F., Ekonometri Bölümü, ozgurebru@cu.edu.tr
(ORCID: 0000-0002-1514-0474)

²Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi (Doktora Öğrencisi), İ.İ.B.F., Ekonometri Bölümü, dveysikarani@cu.edu.tr
(ORCID: 0000-0001-8071-0720)

Giriş

Günümüzde, tüm ekonomik eylemler giderek daha önemli bir hal almaktadır. İnsanlar emeklilikleri için planlar yapmakta, rant kazanmak için yatırım yapmakta veya farklı ihtiyaçları için tasarruf etmektedir. Bu bağlamda, bahsedilen tüm bu eylemler için, ekonomik kararlar alabilmek için her bir bireyin asgari düzeyde mali bilgi ve becerisinin olması gerekmektedir. Çünkü bu ekonomik kararlar, ulusumuzun ekonomisinin gelecekteki devamlılığı için hayati öneme sahiptir.

Yaşadığımız dönemde iyi bir vatandaş olmanın temel gerekçeleri arasında iyi bir ekonomi bilgisine sahip olmak da yer almaktadır. Çünkü iyi bir ekonomi okuryazarı olan birey, üretici, tüketici, koruyucu ve yatırımcı kavramları için önemli olmaktadır. Ayrıca başarılı ekonomi eğitimi sayesinde ekonomi okuryazarı olan bireyin kıt kaynakları etkili bir biçimde değerlendirebileceği, sınırsız ihtiyaçlarını karşılarken daha tutarlı davranışlar sergileyebileceği ifade edilebilir. Böylelikle, literatürde yapılmış birçok çalışmanın gösterdiği gibi, eğitim yatırımları ile ekonomik büyümenin pozitif yönde ilişkileri olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır (Dilek vd., 2016: s.1866).

Ekonomi açısından okuryazar olmayan ve ekonomik olayları yorumlayabilme yeteneğine sahip olmayan bireylerin, günümüzde hızla değişen ekonomik koşulların oluşturduğu sonuçlardan dolayı doğru kararlar alması zorlaşmaktadır. Örnek vermek gerekirse, 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizi sonrasında ABD’de mortgage kredi ile ev sahibi olanların büyük bir çoğunluğunun faizlerin artmasıyla birlikte ödeyecekleri ödeme miktarının da artacağını bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu sonuçtan yola çıkarak ekonomi okuryazarlık düzeyinin sadece gelişmekte olan ülkelerin sorunu olmadığı Amerika Birleşik Devletleri gibi gelişmiş ülkelerin de sorunu olduğunu ifade edilmektedir (Mercan vd. 2012: s.110; The Economist, 2008).

Ekonomi okuryazarlığı kavramı literatürde çok sık finansal okuryazarlık ile aynı anlamda kullanılmaktadır (Gerek ve Kurt, 2011: s.60). Finansal ekonomi, ekonomi biliminin alt kümesi olması nedeniyle çalışmamızda, ekonomi okuryazarlığı kavramı kullanılmıştır. Ekonomiyi bilmek, anlamak ve yorumlamak sadece ekonomistleri ilgilendiren bir bilim olmadığı varsayımından hareket ederek genel anlamda ekonomiden ne anlaşıldığı vurgulanmak istenmiştir.

North Central Regional Educational Laboratory (NCREL, 2003) raporunda, ekonomi okuryazarlık kavramı, ekonomik problemleri, alternatifleri, maliyetleri ve faydaları tanımlayabilme, ekonomik vakalarda işyerinde teşvikleri analiz etme, meydana gelen değişikliklerin sonuçlarını analiz etme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Oanea & Dornean’a göre (2012) ekonomi okuryazarlığına sahip olan bir birey; para, enflasyon, faiz oranı, kredi gibi ekonomik konular hakkında bilgi sahibi olarak bu bilgileri kendi yaşamında uygulama ve ekonomik olayların yaratacağı sonuçların farkında olma becerisine sahiptir.

Bireylerin ekonomik okuryazarlık düzeylerinin artması, finansal karar alma süreçlerinde rasyonel davranmalarını sağlar. Akılcı davranan bir birey aşırı borçlanmayı önleyebilir, finansal araçları daha verimli kullanabilir, kararlarında maliyet-fayda analizi yapabilir ve ekonomik kavramları anlayabilir ve tanımlayabilir (Yayar ve Karaca, 2017: s. 50).

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin ekonomi okuryazarlık düzeylerini belirleyip bununla ilgili arttırıcı önerilerde bulunulması amaçlanmıştır. Bu amaçla, çalışmada, bir devlet üniversitesinin dört yıllık eğitim veren iktisadi ve idari bilimler fakültesinde ekonometri, iktisat, işletme, maliye ve siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümlerinde okuyan öğrencilerin ekonomi okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesi ve ilgili alana katkı sağlanması hedeflenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde ekonomi okuryazarlığı ve literatür çalışmaları dikkate alınacak, üçüncü bölümde ise araştırma sonucunda elde edilen bulgular analiz edilecektir. Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgulara ilişkin bazı önerilere yer verilecektir.

Ekonomi okuryazarlığı

Okuryazarlık olmaksızın, yani okuma yazma bilmeden, geçmişte verimli bir şekilde yaşamak ve çalışabilmek imkânsız olduğu için, günümüzde de ekonomi okuryazarı olmadan verimli bir şekilde yaşamak ve çalışmak çok zordur. Mevcut finansal araçların karmaşıklığı ve günlük hayatta gerekli olan finansal kararlar göz önüne alındığında, kredi kartı tekliflerinin karşılaştırılmasından, ödeme yöntemlerinin seçilmesine ve en iyi kredinin nasıl alınacağına kadar karar verilmesi durumları bireylerin finansal olarak okumayı ve yazmayı bilmesi gerekliliğini zorunlu kılmaktadır (Lusardi, 2008: s. 14).

Ekonomi okuryazarlığı, diğer birçok okuryazarlık alanı gibi, okuryazarlığın anlamında yaşanan değişimin sonucu olarak ortaya çıkmış bir kavram olarak değerlendirilebilir. 21. yüzyıl öğrencilerinin sahip olması gereken okuryazarlıklardan birisi olarak nitelenen ekonomi okuryazarlığı, sınırlı kaynakların kullanımı konusunda mantıklı kararlar alabilmek için temel ekonomi teorilerini bilmeyi ve uygulamayı içermektedir (Yıldırım ve Öztürk, 2017: s. 7).

Ekonomi okuryazarlığı, ekonomik gelişmeleri ve bu gelişmelerin etkilerini yorumlayabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca yaşadığımız ekonomik düzeni anlamamızı kolaylaştırmakta, bireylerin ekonomi politikalarının sınırlarının ve potansiyellerini daha iyi anlamlarını sağlayarak daha akılcı ve katılımcı olmalarını sağlamaktadır. (Gerek ve Kurt, 2011: s. 59). Tüketici ekonomi okuryazarlığının arttırılması, daha iyi karar alma yoluyla refahı iyileştirmek için bir kamu politikası hedefidir (Houlston, 2010: s. 298).

Literatürde yapılan çeşitli araştırmalar hem ekonomi öğrenebilme yeteneğinin kazanılmasına hem de ekonomi eğitiminin önemine vurgu yapmıştır. Bu konuda Buckles (1987), ekonomi eğitiminin öğrencilere eleştirel düşünmeyi ve tarih ve sosyal çalışmaları daha iyi anlamayı öğrettiğini, Walstad & Soper (1991) ise ekonomi eğitimi alan öğrencilerin toplumda yer alacakları çeşitli kimliklere göre (tüketici, üretici, işçi vb.) ekonomik rollerde nasıl davranmaları gerektiği bilincinde olduklarını vurgulamışlardır (Staubs, 2007: s. 8).

Rivlin (1999)'e göre ekonomi okuryazarlığı ekonomi dilinden ziyade ekonomik faaliyetleri ve ekonomi politikası kavramları ve dili hakkında temel bir çalışma bilgisidir. Ayrıca ekonomi bilimi, kolej ve üniversitelerde öğretilen akademik disiplini öne sürdüğünü ifade eder (Koshal vd., 2008: s. 44).

Staubs (2007), ekonomi terimini “karar verme bilimi” olarak ifade eder ve ekonomi eğitiminin amacını daha sorumlu ve etkin bir vatandaş olmayı sağlamak olarak görür. Öğrencilere, ekonomi disiplini oluşturan olgular, kavramlar ve varsayımlar hakkında bilgi almalarında yardımcı olmak yerine, ekonomiyi problemleri çözen bağımsız karar vericiler olarak kullanabilmelerini sağlama yeteneği elde etmelerine yardımcı olarak ulaşılabileceğini belirtmektedir. Bu amaç, öğrencileri önemli kişisel ve sosyal konularda uygun şekilde hareket ederken, dünyalarını anlamalarına ve gerçekçi kararlar almalarına yardımcı olmak için oluşturulmuştur (Staubs, 2007: s. 2). North Central Regional Educational Laboratory (NCREL) 2003 yılında yayınladığı rapora göre ekonomi okuryazarı olan bireyin sahip olması gereken özelliklerin şunlar olduğunu ifade etmiştir:

- Üretici, tüketici ve yatırımcı olarak kar ve maliyet ile kaynakların sınırlığını değerlendirerek daha bilinçli seçimler yapabilir.
- Her bir yöntemin kar ve zararını tartarak hizmetleri ve kazançları ayırarak değerlendirebilir.
- Bireylerin davranışlarını etkileyen ekonomik güdüleri tanımlayabilir.
- Rekabetin, ticari engellerin, kıtlık ve aşırılık ile üretici tüketici arasındaki etkileşimin fiyatlara nasıl yansıtıldığını anlayabilir.
- Kamu ve özel ekonomi kurumlarının rollerini tanımlayabilir.
- Gelirin temelleri ile dağılımının yanı sıra risk, yatırım, işsizlik, enflasyon, faiz oranlarını anlayabilir.
- Alternatif kamu politikalarının fayda ve zararlarını değerlendirerek tanımlayabilir.
- Girişimciliğin değerini ve ekonomideki küçük ve büyük ölçekli işletmelerin rollerini anlayabilir.

Metodoloji

Çalışmada, Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde, 4 yıllık eğitim veren Ekonometri, İktisat, İşletme, Maliye ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinde öğrenim görmekte olan üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine tesadüfi örnekleme yöntemiyle “Ekonomi Okuryazarlık Testi” uygulanmıştır. Ekonomi okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla uygulanan bu testin yanı sıra öğrencilere; yaş, medeni durum, öğrenim gördükleri sınıf, ağırlıklı not ortalaması, anne ve babalarının eğitim durumu, barınma koşulları, gelir kaynakları, ekonomiyi takip etme sıklığı ve ekonomiyi takip ettikleri kaynaklar gibi bazı kişisel bilgileri de içeren sorular yönlendirilmiştir.

Literatürde ekonomi okuryazarlık seviyesini ölçmeye yönelik çeşitli ölçekler yer almaktadır (Gerek ve Kurt, 2011; Yıldırım ve Öztürk, 2017). Bu çalışmada, Ekonomi Eğitim Konseyi'nin (Council for Economic Education, CEE) K-12 öğrencilerinin ekonomi okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik olarak hazırladığı “Ekonomi Okuryazarlık” testi <https://www.councilforeconed.org/news-information/economic-literacy-quiz/> kullanılmıştır. 20 sorudan oluşan bu test Türkçe'ye çevrilerek ekonomi okuryazarı olan bir bireyin sahip olması gereken beceriler de göz önünde

bulundurularak 7 test maddesi daha eklenmiştir. Türkçe formu hazırlanan testin uzman görüşüne başvurularak oluşturulmuş 27 sorudan oluşan nihai hali örnekleme yer alan öğrencilere yöneltilmek üzere düzenlenmiştir.

Örneklem

Araştırma çalışma grubu 2017- 2018 eğitim ve öğretim yılında Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Ekonometri, İktisat, İşletme, Maliye ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde öğrenim gören öğrencilerinden oluşmaktadır. Toplam 375 öğrenciye uygulanan anket formu sonucunda, eksik ya da hatalı doldurulanlar çalışma dışı bırakılarak çalışma 336 adet anket formu ile değerlendirilmeye alınmıştır.

Araştırmanın bulguları

Çalışmanın analiz kısmında ilk olarak cevaplayıcılara ilişkin cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrencinin öğrenim gördüğü bölüm, sınıf, ağırlıklı not ortalaması, anne ve babanın eğitim durumu, gelir kaynağı, ikamet edilen yer, Dünya ve Türkiye'deki ekonomi haberlerini merak edip etmeme durumu ile ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığı olmak üzere demografik özelliklerini yansıtan tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	Frekans	Yüzde (%)
<i>Cinsiyet</i>		
Kadın	215	63,99
Erkek	121	36,01
<i>Yaş</i>		
20-22	197	58,63
23-25	130	38,69
26 ve üzeri	9	2,68
<i>Medeni durum</i>		
Bekar	334	99,40
Evli	2	0,60
<i>Bölüm</i>		
Ekonometri	73	21,73
İktisat	83	24,70
İşletme	99	29,46
Maliye	53	15,77
Siy. Bil. ve Ul. İlş.	28	8,33
<i>Sınıf</i>		
3. sınıf	227	67,56
4. sınıf	109	32,44
<i>Ağırlıklı not ortalaması</i>		
0,00-1,99	90	26,79
2,00-2,99	225	66,96
3,00-4,00	21	6,25
<i>Annenin eğitim durumu</i>		
İlkokul	169	50,30
Ortaokul	70	20,83
Lise	74	22,02
Üniversite	23	6,85
<i>Babanın eğitim durumu</i>		
İlkokul	104	30,95
Ortaokul	69	20,54
Lise	109	32,44
Üniversite	54	16,07
<i>Gelir kaynağı</i>		
Burs veya kredi	163	48,51
Aile yardımı	140	41,67
Bir işte çalışma	33	9,82
<i>İkamet edilen yer</i>		
Aile ile	203	60,42
Yurt	77	22,92
Akraba yanında	8	2,38
Öğrenci evinde	48	14,29

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunun %63,99'unun kadın, %36,01'inin ise erkek öğrencilerden oluştuğu gözlenmektedir. %58,63'ü 20-22 yaş arasındaki yaş grubu ile en yüksek orana sahipken bunu %38,69 ile 23-25 yaş takip etmiştir. Geriye kalan %2,68'lik en küçük grup ise 3. ve 4. sınıf öğrencisi olmak için oldukça ileri bir yaş grubu olan 26 yaş ve üzeridir. Katılımcılar medeni durum açısından incelendiğinde %99,40'ının bekar, %0,60'lık çok düşük bir grubunun ise evli olduğu dikkate çekmektedir. Katılımcıların öğrenim gördükleri bölümlere gelince; %21,73'ünün Ekonometri bölümü, %24,70'inin İktisat bölümü, %29,46'sının İşletme bölümü, %15,77'sinin Maliye bölümü ve %8,33'ünün Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümü öğrencilerinden oluştuğu bulgusu ile karşılaşılmıştır. Bölümler arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Aldıkları ekonomi ders sayısı arttıkça, ekonomi ile ilgili bilinç düzeylerinin de nispeten daha fazla olacağı düşünüldüğünden sadece 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanan ekonomi okur-yazarlık testine katılan öğrencilerin %67,56'sı 3. sınıfta iken %32,44'ü 4. sınıftadır. Akademik anlamdaki son bilgi olan ağırlıklı not ortalamalarına incelendiğinde ise %66,96 oranı ile en fazla öğrenci yoğunluğunun 2 ile 2,99 arasında bir ortalamaya sahip olduğu dikkat çekmiştir. Bunun yanı sıra %26,79 oranındaki öğrenciler 1,99 ortalamasının altına sahipken, %6,25 oranındaki öğrencide 3'ün üzerinde ortalamaya sahiptir.

Öğrencilerin ebeveynlerin eğitim durumları incelendiğinde; öğrencilerin annelerinin %50,30'unun ilkökul mezunu olduğu gözlenirken babalarının %32,44'ünün lise mezunu olduğu dikkat çekmiştir. Annelerin sadece %6,85'i ve babaların da %16,07'sinin üniversite mezunu olduğu elde edilen bulgularda görülmektedir. Öğrencilerin gelir kaynaklarında ise %48,51 ile burs ya da kredi, %41,67 ile de aile yardımı devreye girmiştir. Öğrencilerin %9,8'lik küçük bir bölümü herhangi bir işte çalışarak öğrenimlerine devam etmektedirler. Çalışmaya katılan öğrencilerin %60,42'si ailesinin yanında, %22,92'si yurttan, %14,29'u tek başına ya da arkadaşları ile öğrenci evinde ve geriye kalan %2,38'i de akrabasının yanında ikamet etmektedir.

Öğrencilere Dünya ve Türkiye'deki ekonomi haberleri merak etmedikleri sorulduğunda, %84,82'lik büyük bir kısmı 'evet' cevabını verirken, %15,18'i ise bu tür haberleri merak etmediklerini bildirmiştir. Son olarak öğrencilerin ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklıkları incelendiğinde ise %58,63'ü ekonomiyi hiç takip etmediklerini ifade ederken %38,69'u haftada birkaç kez takip ettiklerini belirtmiştir. Ekonomiyi her gün takip eden öğrencilerin oranı ise sadece %2,68'dir.

Demografik özellikleri ortaya koyan tanımsal istatistiklerin ardından, öğrenciler tarafından cevaplanan 27 soruluk 'Ekonomi Okuryazarlık Testi' sonuçları değerlendirilmiş ve yorumlama kolaylığı olması açısından verilen doğru cevaplar, 100 üzerinden puana çevrilmiştir. Böylelikle ekonomi okuryazarlık testini çözen ve değerlendirmeye alınan toplam 336 öğrencinin, test skorları ortalaması 68,99 olarak hesaplanmıştır.

Bu bulguların ardından, elde edilen ekonomi okuryazarlık test skorlarının cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, sınıf, öğrencinin ağırlıklı not ortalaması, Dünya ve Türkiye'deki ekonomi haberlerini merak edip etmeme durumu ile ekonomik ve finansal

gelişmeleri takip etme sıklıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı ortaya konmak istenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2’de görüldüğü üzere; cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, sınıf, öğrencinin ağırlıklı not ortalaması, Dünya ve Türkiye’deki ekonomi haberlerini merak edip etmeme durumu ile ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklıklarının, ekonomi okuryazarlık test skoru üzerindeki etkisi ANOVA testi ile incelenmiştir.

Tablo 2. İki Yönlü ANOVA Sonuçları

Kaynak	Kareler toplamı	S. D.	Ortalama kareler	F	p Değeri
Düzeltilmiş Model	8731,942 ^a	11	793,813	3,159	0,000
Ortak etkileşim terimi	396143,400	1	396143,400	1576,394	0,000
Cinsiyet	47,421	1	47,421	0,189	0,664
Bölüm	4629,539	4	1157,385	4,606	0,001
Sınıf	405,092	1	405,092	1,612	0,205
Ağırlıklı not ortalaması	209,570	2	104,785	0,417	0,659
Ekonomi haberlerini merak etme	322,065	1	322,065	1,282	0,258
Ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme	1859,503	2	929,751	3,700	0,026
Hata	80666,427	321	251,297		
Toplam	1685157,75	333			
Düzeltilmiş toplam	89398,370	332			

a: $R^2 = 0,098$ (Düzeltilmiş $R^2 = 0,067$)

Tablo 2’ye göre; cinsiyet, öğrencinin öğrenim gördüğü sınıf, ağırlıklı not ortalaması ve ekonomi haberlerini merak etme değişkenlerinin, ekonomi okuryazarlık test skoruna istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı gözlenmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencinin öğrenim gördüğü bölüm ve ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığı değişkenlerinin, ekonomi okuryazarlık test skorunda anlamlı farklılıklara neden olduğu dikkat çekmiştir.

İstatistiksel olarak anlamlı bulunan bu iki değişkene ilişkin tanımsal istatistikler ve ekonomi okuryazarlık test skorunda anlamlı bir fark yarattığı belirlenen “öğrencinin öğrenim gördüğü bölüm” ve “ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığı” değişkenlerde farklılığın hangi gruptan kaynaklandığına ilişkin ikili karşılaştırmalar Tablo 3’de özetlenmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü üzere, ekonomi okuryazarlık test skoru bakımından en yüksek ortalamaya sahip olan bölümler sırasıyla; siyaset bilimleri ve uluslararası ilişkiler, iktisat, ekonometri, işletme ve maliye olarak bulunmuştur. Standart sapmalar açısından karşılaştırma yapıldığında ise siyaset bilimleri ve uluslararası ilişkiler bölümünün en yüksek standart sapmaya dolayısıyla da en geniş güven aralığı bandına sahip olduğu dikkat çekmektedir. İşletme bölümüne ilişkin standart sapma ise en düşük olup, diğer bölümlerin yaklaşık olarak benzer standart sapmalara sahip oldukları söylenebilir.

Benzer şekilde, ekonomi okuryazarlık test skoru bakımından en yüksek ortalamaya sahip olan ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığı, 74,121 ile ‘her gün’ dür. Bu ortalamayı 68,163 ortalama ile ‘haftada birkaç kez’ takip edenler ve 64,080 ortalama ile de ‘hiç’ takip etmeyenler izlemektedir. Standart sapmalar açısından da ‘haftada birkaç kez’ takip edenler en düşük sapma değerine sahiptir.

Tablo 3. Öğrenim Görülen Bölüm İle Ekonomik Ve Finansal Gelişmeleri Takip Etme Sıklığı İçin İkili Karşılaştırmalar

Değişken	Gruplar	Ort.	Std. Sap.	%95’lik Güven Aralığı	Anlamlı Farklar*
Öğrenim Görülen Bölüm	(1): Ekonometri	66,060	2,537	61,068-71,052	(1) < (5)
	(2): İktisat	69,050	2,498	64,136-73,964	(3) < (5)
	(3): İşletme	65,233	2,184	60,937-69,529	(4) < (5)
	(4): Maliye	64,256	2,742	58,861-69,651	
	(5): S. B. ve U. İ	79,340	3,377	72,696-85,983	
Gelişmeleri Takip Sıklığı	(1): Hiç	64,080	2,659	58,849-69,311	(1) < (2)
	(2): Haftada birkaç kez	68,163	1,913	64,399-71,926	(1) < (3)
	(3): Her gün	74,121	2,906	68,403-79,839	

*: %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı farkı gösterir.

Test istatistiği ve kritik değer ile verilecek kararın sonunda; bağımsız değişkenlerden sadece birinin veya her ikisinin, bağımlı değişken üzerinde farklılığa neden olduğu belirlenirse; Post Hoc testlerinden yararlanılarak farklılığın hangi grup veya gruplardan kaynaklandığı belirlenebilir (Güriş ve Astar,2014: s. 234).

Bilindiği üzere ikili karşılaştırmalarda kullanılan testlerden uygun olana karar verilirken, değişken gruplarının varyanslarının homojen olup olmadığı bilgisi dikkate alınır. İkili karşılaştırmalar testinde, her iki değişken bakımından, varyansların homojen olduğu bulgusuna ulaşılarak en sık kullanılan testlerden biri olan “Bonferonni” testi tercih edilmiştir.

Tablo 3’te ekonomi okuryazarlık test skorunda anlamlı bir fark yarattığı belirlenen öğrencinin öğrenim gördüğü bölüm değişkeni için istatistiksel farklılığın hangi bölüm ya da bölümlerden kaynaklandığının belirlendiği ikili karşılaştırma tablosuna yer verilmiştir. Bu tablo incelendiğinde bölümler arasında Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümü, Ekonometri, İşletme ve Maliye bölümü öğrencilerine nazaran daha yüksek ekonomi okuryazarlık test skoruna sahiptir. Fakat ekonomi okuryazarlık test skoru bakımından, İktisat bölümü öğrencileri ile Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümü öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Yani, ekonomi okuryazarlık test skoru bakımından bu iki bölüm benzer özelliklere sahiptir denilebilir.

Benzer ikili karşılaştırmalar diğer anlamlı fark tespit edilen ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığı değişkeni içinde yapılarak yine Tablo 3’de özetlenmiştir. Ekonomik ve finansal gelişmeleri ‘hiç’ takip etmeyenler ile ‘her gün’ takip edenler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öte yandan ‘haftada birkaç kez’ takip edenlerin diğer iki kategoriye anlamlı bir etkisi gözlenmemiştir. Bu bulgular ışığında, ekonomi ve

finansal gelişmeleri takip etme sıklığı arttıkça, ekonomi okuryazarlık testi skorunun yükseldiği söylenebilir.

Sonuç

İnsanların günlük yaşamlarında sürekli olarak ilgilendikleri çeşitli konulardan biri de ekonominin ulaştığı boyut ve karmaşıklıktan dolayı herkes tarafından anlaşılmasının güçleşmesidir. Günümüzde yaşanan ekonomik olaylar ve gelişmeler bireylerin, ekonomi okuryazarı olmalarını zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin ekonomik okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesi ile bazı demografik özelliklere göre anlamlı farklar bulunup bulunmadığı araştırılmak istenmiştir. Bu amaçla, Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde yer alan Ekonometri, İktisat, İşletme, Maliye ve Siyaset Bilimleri ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinde okuyan 3. ve 4. sınıf öğrencileri çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Tüm kademelerdeki öğrenciler yerine üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin seçilmesinin temel amacı, öğrencilerin aldıkları ekonomi derslerinin sayıca artarak, bu doğrultuda ekonomi bilinçlerinin daha da yüksek olacağını öngörülmesidir.

Çalışma evreninden rasgele ve gönüllülük esasına dayanarak seçilen 336 öğrencin %21,73'ü Ekonometri bölümü, %24,70'i İktisat bölümü, %29,46'si İşletme bölümü, %15,77'si Maliye bölümü ve %8,33'ü ise Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümlerinin üçüncü veya dördüncü sınıflarında öğrenim görmektedir.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin ekonomi okuryazarlıklarını araştırmaya yönelik yapılan bu çalışmada öğrencilere 27 sorudan oluşan bir test uygulanmış ve verdikleri doğru cevaplar doğrultusunda 100 puan üzerinden her biri için bir test skoru hesaplanmıştır. Böylece elde edilen ekonomi okuryazarlık test skorlarının cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, sınıf, öğrencinin ağırlıklı not ortalaması, Dünya ve Türkiye'deki ekonomi haberlerini merak edip etmeme durumu ile ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklıklarından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilenip etkilenmediğini belirleyebilmek amacıyla iki yönlü varyans analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda cinsiyet, ağırlıklı not ortalaması, sınıf, ekonomi haberlerini merak etme değişkenlerinin ekonomik okuryazarlık skorunda anlamlı bir etki yaratmaması literatür ile benzetilmektedir (Dilek, 2016). Araştırmada kullanılan öğrencinin öğrenim gördüğü bölüm ve ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığı değişkenlerinin öğrencilerin ekonomi okuryazarlık skorları üzerinde anlamlı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular literatürü destekler niteliktedir (Mercan vd., 2012; Şantaş ve Demirgil, 2015).

İkili karşılaştırmalar yardımıyla anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığı incelenmiş ve öğrenim görülen bölümler arasında Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünün İktisat bölümü hariç diğer tüm bölümlerden daha yüksek ekonomi okuryazarlık test skoruna sahip olduğu gözlenmiştir. İktisat bölümü ile Siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümü öğrencileri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Benzer şekilde, ekonomi ve finansal gelişmeleri takip etme sıklığı

arttıkça, ekonomi okuryazarlık test skorunun da arttığı gözlenmiş, ‘haftada bir kaç kez’ takip etme sıklığının ise diğer gruplarla anlamlı bir farka neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ülkemizin yarınlarını oluşturacak olan üniversite öğrencilerinin, ekonomi okuryazarlık seviyelerinin yüksek olması büyük önem ifade etmektedir. Bu bağlamda, ekonomi okuryazarlık seviyesinin artırılması amacıyla kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılacak olan ekonomi okuryazarlığına yönelik program, eğitim, seminer ve derslere daha fazla ağırlık verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Buckles, S. (1987). What is-and isn't-economics education. *Theory into practice*, *Developing Economic Literacy*, 26(3), 163-169.
- Dilek, S., Küçük, O., ve Eleren, A. (2016). Kastamonu Üniversitesi öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 1865-1878.
- Gerek S., ve Kurt A. A. (2011). Ekonomi okuryazarlığı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *Uludağ Journal Of Economy And Society*, 30(1), 59-73.
- Güriş, S. ve M. Astar (2014). *Bilimsel araştırmalarda SPSS ile istatistik*. Genişletilmiş 2. Basım, Der Yayınları, İstanbul.
- Houlston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296- 316.
- Koshal, R. K., Gupta, A.K., Goyal, A., ve Choudhary, V.N. (2008). Assessing economic literacy of Indian MBA students. *American Journal of Business*, 23(2), 43-52.
- Lusardi, A. (2008). Financial literacy: An essential tool for informed consumer choice. *Joint Center for Housing Studies*, Harvard University.
- Mercan, N., Oyur, O., Altınay, A. ve Aksanyar, Y. (2012). Ekonomi okur yazarlığına yönelik ampirik bir araştırma. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1309-8020.
- North Central Regional Educational Laboratory and the Metiri Group-NCREL (2003). enGauge® 21st century skills: Literacy in the digital age. <http://pict.sdsu.edu/engauge21st.pdf>
- Oanea, D.C., ve Dornean, A. (2012). Defining and measuring financial literacy, new evidence from Romanian' students of the master finance. *Scientific Annals of the Alexandru Ioan Cuza. University of Iasi Economic Sciences*, 59 (2), 113-129.

- Rivlin, A. M. (1999). On economic literacy. Presented by the Vice Chair, *Board of Governors of the Federal Reserve System at the Economic Literacy Symposium*, 13 May. <https://www.minneapolisfed.org/publications/the-region/on-economic-literacy#>
- Staubs, M.O. (2007). Economics education: attitudes and practices of elementary and middle grade teacher candidates. Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements For The Degree of Doctor of Philosophy in The Department of Elementary Education in the Graduate School of The University of Alabama, Tuscaloosa, Alabama.
- Şantaş, F. Ve Demirgil, B. (2015). Ekonomi okuryazarlığı düzeyinin tespitine ilişkin bir araştırma. *Akademik Bakış Dergisi*, 48, Mart-Nisan.
- THE ECONOMIST (3 Nisan 2008). Financial literacy: Getting it right on the money
- Walstad, W., ve Soper, J. (1991). *Effective economic education in the schools*. Washington, DC: The Joint Council on Economic Education and the National Education Association.
- Yayar, R., ve Karaca, Ö. E. (2017). Economic literacy levels of public officers in Turkey. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*,11(1), 49-65.
- Yıldırım, G. ve Öztürk, C. (2017). An investigation of the views of field experts and teachers related to economic literacy and its education. *Erciyes Journal of Education*, 1(2), 1-22.